

"Kilenc gyermek, mind mezítelen..."

Mit mondanak a szociális városgondozás „környezettanulmányi” beszámolóí

Kézdjük a hivatalos statisztikai adattal, amit a Városháza szociálpolitikai osztályának vezetője, Pollák Ferencné tanácsnok bocsát rendelkezésünkre. 1945 december 15 és 1946 január 15 között, tehát a egyetlen tél négy legkegyetlenebb hetében, a főváros a rendelkezésre álló készletheől 3569 darab gyermek, felnőt és úgynevezett „vegyes” felruházási cikket szolgáltatót ki az arra legjobban ráeszközött között. Csak a fontosabb és legjelentősebb tételeket emeljük ki: 177 flúruha, 401 flúring, 345 fiú alsónadrág, 183 leányruha, 159 leánying, 161 leánynadrág, 37 gyermek tállkabát, 24 vászonpelenka, 4 pólyahuzat, 24 férfiöltöny, 22 férfiling, 88 munkászubbonny és nadrág, 29 női ruha, 1 női ing, 2 női nadrág, 3 polkór, 74 szövetter, 239 zsebkendő, 100 törülköző, 191 pár új cipő, 10 pár használt cipő, 16 talpbőr, 101 paplan, 20 szakaszszák, 21 srónyog. Aki tud olvasni a statisztikából, az emyiből is látja, hogy mindez nem sok, sőt édeskevés. Am általános szorongótságunkban, általános szegénységünkben az édeskevés is több a keserű semminél.

Ahhoz, hogy tiszta képet kapjunk a pesti nyomorról, mindesek után azt a számot kell keresnünk, ami az igényléseket, a szociális megsegítést kérők számát jelzi. A tanácsnok iróasztalán ott fekszenek az igénylőlapok. Egy nap alatt, nem is egészen egy nap alatt, csak egyetlen napon a hivatalos órák alatt, tehát délkéztől 8-tól 2-ig: 236 ilyen kérés jutott el rendelkezési helyére. „Körülbelül ez az átlag — hangzik a felvilágosítás —, naponta 200—300 ilyen irányú kérés érkezik az ügyosztályhoz.”

Az elintézés, illetve a kiutalást ügynevezett „környezet tanulmány” előzi meg. Ezt arra hivatott iskolarendezők, gyermekgondozók végzik. Az ő jelentésük alapján kapják meg a körvényezők a kiutalást, illetve közzük is azok, akik a sok szerencsétlen között a legserencsétlenebbek, a sok szegény között a legszegényebbek.

Az apa testsúlya: 37 kg

A környezetjelentések mindegyike egy-egy fejezet abból a szörnyű regényből, aminek a címe ez lehetne: Pestj nyor 1946 telén. Özv. Mészáros Sándorné, isk. gyermek- és család-gondozó jelenti: „Gyermekek neve: B. Irén, Mária, Emese, Katalin, Enikő. Apa neve és foglalkozása: B. Imre segédmunkás. Az apa hadifogságból betegesen érkezett haza. Orvosi kezelés alatt áll. Testsúlya 37 kg, annyira leromlott. Az anya napszámba jár. Gyermekek életkora 3 hónapostól 11 évig. Az anya napszámkeresete nem elég a megélhetéshez. Kibombázták. Mindezők elpusztult. A család egy alig rumos veremben lakik. A magukra hagyott gyerekek a rozoga tűzhely miatt állandó tűzveszélynek vannak kitéve.” Lukács Antalné gondozónő jelenti: „Az apa neve: F. Árpád, foglalkozása szőfőv. úrtisztító. Gyermekek neve: Éva, Ferenc, Irén, István, Edit. Az apa heti 16 ezer pengőt keres, ehhez járul a családi pótlék. Az anya gyermekei miatt nem lehet dolgozni. Szoba-konyhában laknak, két fekvőhellyel. Látogatásom alatt készült az ebéd: kukoricakása. A gyermekek a ropogó szegénység mellett is tisztán vannak tartva. Cipőpuclás, ruhatisztítás nem gond, mert Irénnek például nincs cipője, Istvánnak viszont ruhája, nincs. Kis ingesékben találom.” Gál Zsuzsánna, isk. gondozó jelenti: „Az apa alkalmi munkás, 1939 óta különváltan él a családból. Az anya, K. Katalin heti 15—20.000 pengőt keres, állandó munkája nincs. A család éhezik. Nyomorúságos konyhában laknak, a bútort eltűzítették, hogy meg ne

fagyjanak. A kislány kéregetni jár. Az anya fát gyűjtöget. Soványak, elgyöörtek, alig van jártányi erjük.”

„Többé nem jött vissza...”

Gemmel Erzsébet gondozónő jelentéséből: „B. János 14 éves, polgáriiskolai tanuló. Apja ismeretlen. Az anya karácsonykor élelinszerért utazott vidékre és többé nem jött vissza. Meghalt. A fiú teljesen egyedül van. A szomszédasszony irgalomból magához vette, de nem tudja eltartani.” Kőhédi Jenőné gondozónő jelentéséből: „A gyermekek apja, R. György, a múlt év novemberében hirtelen meghalt. Az anyát ellátatlanul hagyta 6 gyermekével. Az anya a bombázások elől vidéki rokonokhoz vitte a gyerekeket, ő maga az ostromban, bombától elpusztult. A legkisebb gyermek a legnagyobb 12 éves. Vidéken, a nagyanynak nem tudja eltartani őket. A kislányokat egy nagynénjűk vette magához, maga is szegény özvegyasszony.” Novák Mária gondozónő jelentéséből: „Cs. János, az apatavaly belövés áldozata lett. Özvegye és 8 gyermeke maradt. Az anya és két gyermek merítéláb van.” Reintiz Laura jelentéséből: „Nyomorúságos környezet. Már

minden bútort eltűzítették. Az egyetlen ágy deszkáját is eltűzítették. A 2 éves kislány — kezén-lábján fagyási sebek, 13 éves néne gondozza. Az özvegy anyja — Cz. Ferencné — egy most alakuló szöv. gyárban munkásnő, ahol semmi természetbeni segélyt nem kaptak még.” Dr. Somorjai Sándorné jelentéséből: „Apa R. József, gyári munkás, heti keresete 25.000 pengő. Az anya kéthónapos — kilencedik — gyermekük gondozása miatt átmennetileg nem tud dolgozni. Mind a kilenc gyermek teljesen mezítelen.”

A gyermekek teljesen elzülílenek

A napi 250—300 jelentés között van sok dráma is, a kétségbeesztő és szomorú mellett. Dr. Bányász Lászlóné iskolai gyermekgondozó például egy adott esetben ezt jelenti: „Az anya erős, egészséges, 30 éves asszony. Vidékre jár bartyuzni. Legutóbb — a házmegbízotti szerint — 8 zsákkal tért vissza. Egy-két napig van csak otthon, ilyenkor enni ad a gyerekeknek. Elutazása előtt rájukparancsol, hogy „Szerezetek magatoknak, ahogy tudtok”. A gyerekek a Nyugatira járnak lopni, a házban is, ahol tudnak, lopnak. A zsebtolvajlást is ta-

mulgatják. A veltit együtt lakó családban, ha kimennek a konyhába, magukkal viszik a gázvezeték helyéről a fűtővezeték, mert ha bennmarad, a batyuzó anya gyermekei ellopják. A lakásban piszok és bűz. A földön szalmazsák. Ilyen körülmények között a gyerekek teljesen elzülílenek.”

Apró, kicsi képeket ragadtunk ki abból az egészből, amiről mindenki nek tudomást kell venni, ha még nem tudná. Minden szívnak meg kell dobbanni, ha még nem dobbant volna meg. Minden segítőkésznek ki kell nyulni a fagyostódó, rongyos, éhező gyermekek felé, ha még nem nyulni volna ki. Látjuk, bevezetésnek vázoltuk, mi az, mennyi az, amit a főváros jelenlegi helyzetében tehet. A szociálpolitikai osztálynak most az a terve, hogy kérést intéz a tehetősekhez, mindazokhoz, akiknek módjukban áll: segítsenek felruházni a meztelen gyerekeket, adjanak ételt a magukéból az éhes gyermekeknek, engedjék fűtött szobájukba a fűl megfagyottat.

Tudjuk: a szociális megsegítés nem a magánosok feladata. De ezúttal nem feladatról, nem kötelességről van szó, hanem a szánalomról, a könyörületről. Talán még nem vesztett ki minden szánalom, irgalom és könyörület a lelkekből. Talán akad, aki magához ölt egy-egy veszendő, pusztulásra itélt gyermeket... Leetyán Sándor